

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. INTRODUKSJON	1
2. HØSTING AV HAVETS FRUKTER	1
3. NÆRINGEN SOM SKAL ERSTATTE INNTEKTENE FRA OLJE OG GASS	3
4. OPPDRETTSFISKEN SPISER NÅ SOYA OG SMAKER DERETTER	4
5. SKADER PÅ FISKEN.....	5
6. RENSEFISK/LEPPEFISK.....	6
7. ANDRE SKADER PÅ MILJØET / UTE AV SYNE – UTE AV SINN	7
8. ALDRI HAR SÅ FÅ BERIKET SEG PÅ BEKOSTNING AV SÅ MANGE	7
9. GIFTBRUK ØDELEGGER HELE NÆRINGSKJEDEN.....	8

TENK OM FISK KUNNE SKRIKE!

1. INTRODUKSJON

Jeg skriver dette som formann i Kårbøneset Hyttegrend. Jeg representerer dermed 22 hytteeiendommer på Kårbøneset. De største opplevelsene eierne av hyttene har, er knyttet til sjøen. Dette vises ved at alle har båter og tilbringer mye tid på sjøen. Vi har mange aktiviteter knyttet til sjø og strandliv. Vi etterstreber alle frisk og uberørt natur noe området etter planverket skal være.

Jeg har fått tilbakemelding fra omtrent alle i hyttefeltet om at de er sjokkerte av faren for flere oppdrettsanlegg og de er motstandere av fiskeoppdrett. La oss beholde sjøen slik den er – den er allerede under sterkt press.

Vi har også god kontakt med lokalbefolkningen og det er tydelig at vi deler bekymringene for ytterligere fiskeoppdrett.

Jeg har valgt å stille spørsmål ved mange av de myter som eksisterer omkring fiskeoppdrett og en del av de negative effekter som for mange synes ukjente. Jeg har derfor valgt å fokusere på:

- Oppdrettsfiskens lidelser
- Rensefiskens lidelser
- De negative påvirkninger på miljøet og hele næringskjeden
- Den misforståtte økonomiske betydningen av næringen
- Den neglisjerbare sysselsetting som er knyttet til oppdrett
- Den store risiko som foreligger vedrørende import av vegetabilsk føde til fôr

2. HØSTING AV HAVETS FRUKTER

Vi kjøpte hytten vår på Kårbøneset den 28 juli 1996. Jeg løp den gang ned til sjøen for å se hvordan det så ut der og jeg ble umiddelbart betatt av stedet. Da jeg kom opp igjen til selgeren, sa jeg: «Greit – vi tar den». Selve hytten var jeg ikke inne i en gang før jeg fremsatte tilbudet - det var stedet som var avgjørende.

Jeg har tilbrakt mange år i ungdommen på Askeland gård, Radøy og var fast roer for mormor i en Osolver i Radsundet. Vi kjøpte hytten hovedsakelig for at våre barn skulle få vokse opp med nærhet til sjøen og oppleve fersk mat fra det store matfatet som i hovedsak utgjøres av Mangersfjorden.

Til å begynne med kunne vi ikke se noen oppdrettsanlegg. De siste årene har det blitt stadig tettere mellom dem og jeg har sagt spøkefullt at blir det noen flere nå, kan vi kutte ut båten og heller gå tørrskodd fra anlegg til anlegg mellom Toska og Kilstraumen.

Vi ser nå ett anlegg ute ved Horsøy (det er visst to der) og ett anlegg på sørsiden av Toska. Det siste var borte i noen år (til vår store glede) men ble startet opp igjen i 2021. Til tider ser vi et grått fettlag på sjøen – noe jeg mistenker kommer fra anlegget ved Toska. Det ligger flere oppdrettsanlegg lenger nord på Toska (ved Uttosko) og i Hellosen. Tettheten tiltar hvert år og det er svært bekymringsfullt.

Nå må villaksen som kommer inn fjorden fra Fedje, inn Mangersfjorden, Radfjorden og Sørfjorden svømme slalåm mellom anleggene fra åpent hav og inn til f.eks. Vosso hvis den skal klare å unngå å bli infisert med lus.

På denne strekningen må laksen **passere hele 17 - 23 oppdrettsanlegg**.

Vi vet at det er store problemer med lakselus og vi vet at lakselusen påfører laksen store lidelser. Tenk om laksen kunne skrike – tenker det hadde blitt mye oppstyr! Det er et kjent norsk uttrykk som heter «En glad laks». Det uttrykket har ikke gyldighet lenger.

I sommer fikk vi som vanlig en god del krabber. Ikke en eneste av dem hadde mat i skjellet som vi vurderte som spiselig. Stort sett var det svart innmat og selv klørne smakte ikke som før. I det hele tatt er smaken forverret de siste årene. Vi kjøper derfor til tider krabbeklør fra Hitra fordi de smaker mye bedre. I følge lokale folk på Kårbø, må vi ut forbi Fedje for å få god krabbe. Det blir for langt og for værutsatt i praksis.

Det gledelige sommeren 2021 var at vi overraskende fikk mye fisk. Så mye fisk har jeg ikke fått siden jeg var 15 år og fisket pale på Flesland Fabrikker. Jeg var spent på om fisken, spesielt seien, hadde vært innoom oppdrettsanleggene og åpnet derfor magesekken for å sjekke. Jeg ble positivt overrasket over at magesekken ikke var full av pellets sånn som jeg fryktet. Saken er at jeg ikke vil spise hverken oppdrettsfisk eller fisk som er ødelagt av å spise vegetabilsk pellets fra oppdrettsanleggene.

Jeg er antakelig over gjennomsnittet opptatt av mat og reiser faktisk helt til Numedalslågen for å få tak i villaks som da er fisket med noe som lokalt kalles en Gip. Det blir vanskeligere og vanskeligere å få tak i villfisk. Vill ørret kjøper jeg mellom Ustaoset og Haugastøl.

Jeg vil kjempe for at den lokale fisken vi får fortsatt skal være frisk. Nå er det blitt så mye lakselus at den har begynt å plage annen fisk også. Dette må bli slutt. Vi kan ikke behandle havet som en søppeldyngde som har en uendelig kapasitet til å bli kvitt alt vi ikke vil se.

I årenes løp har vi fått mye fisk og skalldyr i området. Vi spiser krabbe, skjell, sjøkreps og reker, hvor sistnevnte blir kjøpt på butikken. Før kjøpte vi reker på Rema 1000 Frekhaug og de kostet i lang tid kr 18,75 pr. kilo. Disse var litt små, men det var fjordreker og de smakte godt. De siste årene har vi ikke kunne kjøpe fjordreker i butikken av den enkle grunn at de er forsvunnet.

Jeg ser at rekene nå kommer fra Canada eller Grønland. Jeg tolker dette som at all giften som oppdrettsanleggene må bruke for blant annet å fjerne lakselus, har en stor negativ effekt for livet i havet. Selv svært uttynnet gift, dreper bl.a. rekene. Men andre skalldyr lider også. Faktisk er det noen som bør tenke på hele næringskjeden her hvor vår industrialiserte rovdrift på naturen medfører at vi faktisk tar livet av de dyrene som er nederst i næringskjeden; som tangsprellen, bunndyr og rødåta. Dette er farlig – veldig farlig. Vi mennesker har klart å skape ubalanse i svært mange miljøer. Det kan nevnes at selv oppdrettsnæringen har nytte av reker ettersom rekeskallet brukes til å få rødlig laksekjøtt.

Hva med all den andre sjømatindustrien som ofres? Hva med alle rekene som forsvant? Hva med skadene på andre skalldyr? Tenk om vi ødelegger hele balansen i næringskjeden i jakten på profitt.

Hvorfor lar vi noen få kunne berike seg selv på bekostning av så mange? Jeg har aldri sett noen regnestykker som motregner tapet av annen fiskeindustri.

Det sies at penger ikke lukter. Det tror jeg nok er riktig, men selve geskjeften lukter – den stinker faktisk. Ja, det er faktisk en lukt fra anleggene og det belegget som kommer derfra.

3. NÆRINGEN SOM SKAL ERSTATTE INNTEKTENE FRA OLJE OG GASS

Sitat: «Oppdrettsnæringa er ei viktig eksportnæring for Norge, men ikkje alle er like begeistra for det.»

Dette synes å være opplest og vedtatt og er nå gjentatt så mange ganger at noen håper at det har etablert seg som en sannhet. Men hvis oppdrettsnæring er så viktig, så må den tåle en sammenligning med f.eks. oljevirkksomheten. Dette er altså en sammenligning og ikke en forherligelse av oljevirkksomheten.

Oljevirkksomheten er mer eller mindre vedtatt lagt ned av en rekke partier, så det betyr kanskje at den ikke er viktig? Jeg har også hørt mange hevde at oppdrettsnæringen er den næringen som skal erstatte olje og gass. Men da bør den kaste av seg minst like mye. Faktisk har vi nå et enormt underskudd på statsbudsjettet, så hvis denne næringen skal overta, bør den dermed langt overstige lønnsomheten i olje og gass.

Her er det viktig å se på totaløkonomien i dette og ikke på omsetning eller tallene for eksport for de sier ingenting om lønnsomheten eller bidraget til staten. Store tall betyr ikke at næringen nødvendigvis betyr mye for Norge. Det er bidraget til staten i form av skatter og avgifter som betyr noe. Og bidraget kan nødvendigvis kun være positivt etter at en har trukket fra kostnadene.

Jeg har lagt merke til at våre politikere synes det er så glimrende at vi selger oppdrettsfisk fra Norge og politikerne ser ut til å overgå hverandre i iveren etter å få anlagt så mange anlegg som mulig. Hvis jeg gjør et søk på internett, er det ikke måte på hvilken rosende omtale aktørene gir av seg selv. Det er sagt at selvskryt skal man lytte til for det kommer fra hjertet. Det som går igjen er: sunn mat, fra naturen, bærekraftig, fra uberørt, vakker natur osv.

Norge er en råvareeksportør av fisk, metaller, malm, olje, gass og strøm. Jeg er ikke imponert av at vi ikke skal foredle noe innenlands og mener at vi er veldig sårbare ved en sånn strategi.

Nord24.no 26.01.16: «Den nye fiskeriministeren mener Norge må øke matproduksjonen dramatisk. Oppdrett kan femdobles før 2050. Per Sandberg mener det er realistisk at dagen 1,2 millioner tonn oppdrettslaks, kan bli til 5 millioner tonn i løpet av de kommende 35 årene. Akvakultur vil få en sentral rolle når det gjelder å skaffe mat til verdens sterkt økende befolkning, sier Per Sandberg.»

Er det vitterlig sånn?

«Samlet vareeksport av råolje, kondensat og naturgass utgjorde i 2018 om lag 534 mrd. (2019 kr.) Råolje, naturgass og kondensat utgjorde **over halvparten av total norsk vareeksport** i 2018. Siden produksjonen på norsk sokkel startet tidlig på 70-tallet, har verdien av olje og gassproduksjon bidratt med over 14.900 milliarder kroner til Norges brutto nasjonalprodukt målt i dagens kroneverdi. Basert på myndighetenes estimater finnes det uoppdaget olje verdt over 5.000 milliarder kroner på norsk sokkel med dagens oljepris.

I 2017 var 170.200 direkte eller indirekte sysselsatte i petroleumssektoren i Norge.»

Disse er høyt avlønnede og legger derfor igjen store verdier innenlands.

Tross alt skal oppdrettsnæringen erstatte en industri som sysselsetter nesten 200.000 mennesker som betaler sin skatt og selskapene selv som betaler **78% skatt** når de har felt i produksjon. Hvor mye bidrar oppdrettsnæringen til landet i form av skatter og avgifter? Når det i forhold til olje/gass kun arbeider 5% av antallet innen oppdrett og maten importeres, så blir det nok bare smuler igjen til skatter og avgifter.

Alle er kjent med at olje og gass er en veldig viktig inntektskilde for landet. Jeg klarer ikke å finne dokumentasjon på bidragene fra oppdrettsnæringen i offentlige registre, men er overbevist om at dersom bidragene var vesentlige, ville dette ha vært markedsført overalt. Nei, grunnen er nok at bidragene er neglisjerbare til tross for at eierne av oppdrett er blitt søkkrike. Og mens de er blitt søkkrike, er mange fiskere kastet ut i økonomisk elendighet.

I alt 7.270 personer var sysselsatte i produksjon av laks og ørret. Dette utgjør ikke engang 5% av de ansatte innen olje/gass. Men selv om de utgjør 5%, så antar jeg at bidraget til staten er helt nede i 1 – 2% av oljevirkningskraften. Med andre ord, dersom man skulle klare å femdoble produksjonen, ville man kanskje klare å skaffe en næring som i beste fall vil kunne oppnå 5 - 10% av bidraget fra olje og gass.

Etter det jeg forstår har en av søkerne her et tap de siste to år på 250 millioner kroner. Det samsvarer dårlig med ovenstående tekst, men forklares enkelt med at nettopp sykdom og laksedød har kostet mye. Som jeg skal vise i det etterfølgende, har det ikke bare kostet mange penger for oppdretterne men tapene for fiskere og på naturen er enorme.

E24.no: «De omsatte for 75,4 milliarder kroner ifjor. Skyhøye laksepriser til tross, resultatene ble preget av biologiske utfordringer». Dette er store tall, men sier ingenting om bidrag til staten. Altså i tillegg til at sjømatnæringen genererer inntekter for relativt få, ødelegger den også livsgrunnlaget for et utall mennesker. De som får ødelagt sitt livsgrunnlag har store økonomiske tap. Disse må med i regnestykket.

Mange aktører i oppdrettsnæringen er utenlandske. Det betyr også at det er en stor iver etter å skatte så lite som mulig til Norge. Jeg har også forstått det slik at det er et eget selskap som nå tilrettelegger for at også norske aktører skal klare å føre inntektene ut av landet uten noen beskatning.

Cermaq er 100% eid av Mitsubishi som er et av verdens største selskaper innen fiskeoppdrett. Skretting (fôr) er 100% eid av Nutreco feed group, Nederland. Cargill er USA største privateide selskap målt etter omsetning, og gikk inn i laksefôrbransjen gjennom kjøpet av norske Ewos fra oppkjøpsfondet Altor i 2015. Andre selskaper er f.eks. Marine Harvest (Mowi), SalMar, Lerøy Seafood Group, Grieg Seafood.

Jeg har sett påstander om at oppdrettsnæringen har store ringvirkninger og sysselsetter mange personer. I denne sammenheng er spesielt transport av fisk nevnt. Etter det jeg ser på veiene, utføres mye av transportvirksomheten av rumenere og ukrainere. I følge Vegvesenet er det veldig mange vogntog som hverken er skodd for å kjøre i Norge eller som er i teknisk stand til å gjøre dette etter norsk krav til standard. Mange av vogntogene har ikke bremses og dekkene er så nedslitte at man kan tegne mønstre på dekkene med tusj. Det er ikke disse utenlandske selskapene som betaler for norske sykehjem for å si det pent. Det er åpenbart at ringvirkningene på langt nær er så store som i oljebransjen.

4. OPPDRETTSFISKEN SPISER NÅ SOYA OG SMAKER DERETTER

«Oppdrettslaksen spiser tørrfôr formet som pellets. Rundt 70 prosent av fôret består av vegetabiliske ingredienser, mens cirka 30 prosent kommer fra marine råvarer som fiskemel og fiskeolje». Som nevnt er jeg opptatt av god mat. Villaks er fast i kjøttet, lukter og smaker godt og har mye mindre fett. Oppdrettsfisken «svømmer» i fett.

Det hører med til historien at mye av fiskeoljen, ca. 10% av fôret, kommer fra utlandet, som Chile og Vest-Sahara. Hvor mye av fôret som faktisk kommer fra Norge, er jeg ukjent med men det kan ikke utgjøre mer enn 20%. Sannsynligvis importerer vi kjemikalier til avlusning også.

Maten består i dag hovedsakelig av soya. Soya importerer vi i stor stil fra Sør-Amerika (typisk Brasil), så å kalle maten kortreist og bærekraftig blir helt malplassert. Jeg tror vi nå står overfor en kommende sultkatastrofe i store deler av verden grunnet bl.a. galopperende energipriser. Dette medfører at det ikke blir produsert nok kunstgjødsel og mange bønder blir nødt til å satse på produkter som krever mindre gjødsel for å gi en noenlunde avling. Her er soya er en typisk kandidat.

Men dermed skulle man tro at det blir mye soya tilgjengelig på markedet. Slik er det ikke og årsaken er at soyaproduksjonen erstatter mer høyverdig produksjon av matvarer. Med bortfall av annen mat, vil jeg forvente at det bare er et tidsspørsmål før noen oppdager at soya faktisk også er mat for mennesker. Og når sulten hos menneskene i produsentlandene blir stor nok, så regner jeg med at tilgangen på soya blir begrenset.

Ellers er det jo svært vanskelig å forsvare at man bruker 3 kilo mat for å produsere 1 kilo mat. Det kreves faktisk 3 kilo med soyaprodukter for å ale opp en slaktemoden laks. Her varierer tallene noe og jeg ser at oppdretterne opererer med lavere tall. Mellom 2,66– 3 kg ser ut til å være noenlunde riktig.

5. SKADER PÅ FISKEN

Argumentasjonen fra myndighetene er som oftest denne: «**Det er ikke bevist at det er skadelig**».

For det første synes jeg en slik argumentasjon er ganske håpløs i utgangspunktet. Det skal jo ikke være sånn at man skal bli nødt til å bevise at noe er ikke skadelig før det kommer i butikken som mat. Det er jo ikke sånn at fordi det ikke er bevist at det er skadelig, så er det implisitt at det da er uskadelig.

Faktisk er det nødvendigvis sånn at man må undersøke om det er skadelig for å kunne avgjøre spørsmålet.

Hvem gjør den jobben? Vi kan ikke stole på oppdrettsnæring selv og heller ikke på bedrifter som har bindinger til disse. Og det er ikke slik at vi får objektiv informasjon om dette. Fordi det, feilaktig blir fremstilt som en stor og viktig næring, så er myndighetene villige til å se gjennom fingrene med det meste. Og lobbyistene er mange og har bransjen store finansielle muskler.

Skepsisen til mange mottakerland er stor.

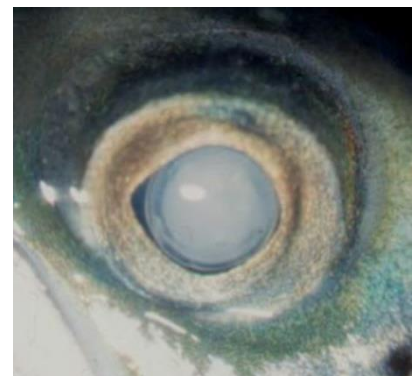
Omdømmet kan ta stor skade. Tenkt om oppdrettslaksen må behandles som spesialavfall pga. f.eks. alt for mye innhold av medisiner. Det har vært store reportasjer om dette i Frankrike.

Før i tiden brukte man gjerne «Føre – var-prinsippet» og det hadde vært greit her også.

For noen år siden var det en hyttenabo som hoppet i sjøen og fanget en rømt oppdrettslaks. Den var blind og han klarte å fange den.

«Det er Nifes-forsker Sofie Charlotte Remø (31) fra Ulsteinvik ved som nylig disputerte på temaet, melder Nifes.no. Remø har påvist at selv om planteoljer ikke øker risikoen for katarakt hos laks i sjø, får linsene en lavere omega-3/omega-6 balanse. Dette kan gi sterkere betennelsesreaksjoner, samtidig som avlesinga av gen som beskytter linsa blir endret.

Laksen bruker histidin til å lage N-acetyl-histidin (NAH) i linsa, som fungerer som antioksidant. En fôringsstudie viser at laks trenger nesten dobbelt så mye histidin for å hindre utvikling av katarakt som den trenger for å vokse. Som kjent søker fôrselskapene å minimere bruken av marint råstoff og gjøre laksen til nesten-vegetarianer.»

Er det noen som er villige til å hevde at det er greit å gjøre laksen blind sånn at rømt oppdrettslaks svømmer rundt i fjordene uten å kunne se hvor den er?

Med henvisning til han som hoppet i havet fikk opp den blinde laksen, så lurer jeg på:

- Var fisken trygg å spise?
- Hvor lenge var det siden den hadde rømt?
- Hadde den mye antibiotika igjen i fiskekjøttet?

- Må den ta til seg annen næring for å bli kvitt antibiotikaen?
- Klarer alle de rømte oppdrettslaksene å ta til seg næring eller er de avhengige av å bli foret?
- Har de noensinne sett noe som er naturlig føde for dem?

Nå har jeg fokusert mye på laks, men det muligens enda verre for sjøørreten.

Fisk.no: «Fangsten av sjøørret er nesten halvert på Vestlandet og i Midt-Norge de senere årene. Livsvilkårene i sjøen har forverret seg. Utslipp av lakselus fra oppdrettsanlegg, dårligere tilgang på næring og klimaendringer ser ut til å være hovedårsakene, heter det i en pressemelding fra Direktoratet for naturforvaltning.»

6. RENSEFISK/LEPPEFISK

Bare så det er nevnt, så er jeg så rar at jeg faktisk spiser Berggyllt. Hvis jeg ikke klarer å redde dem fra garnet, skjærer jeg ut to flotte fileter og lar resten gå i krabbeteinene. Det er god fisk og det finnes ikke bein i nevnte fileter hvis man fileterer på riktig måte.

Rekene er i stor grad forsvunnet: «Aftenposten 08.04.19: Tomme for reker – laveste bestand i Sør-Norge på syv år»

Jeg skylder ikke på oppdrettsnæringen for at torsk sendes til Kina for innsprøyting av vann og kjemikalier før fisken sendes tilbake til Vesten som fersk fisk. Jeg skylder heller ikke på dem når vi vet at trålere og snurpere ikke lengre er pliktige til å levere fiskefangsten tatt i norsk farvann til fastlandsnorge. Sammenhengen her er at annen fiskenæring er avhengig av å overleve og livsgrunnlaget deres ødelegges av oppdrettsanleggene.

Jeg ser at det utenfor hytten vår nå foregår en storstilt fangst av leppefisk som selges til oppdrettsanleggene for bekjemping av lus. Jeg kan forstå at mange blir drevet til å fange rensefisk når deres opprinnelige inntektskilder er blitt ødelagte av oppdrettsnæringen. Men jeg har alltid vært litt skeptisk til denne praksisen, siden jeg er opptatt av velferden til all fisk – også til rensefisken. Skepsisen ble ikke mindre av å lese nyere forskning på forholdet:

Aftenposten 07.07.17 om bruk av rensefisk: «Dette aspektet er også noe som flagges høyt av næringen og i søknader om nye konsesjoner for oppdrett og produksjon av rensefisk. Oppdrett av rognkjeks er blitt en stor og lukrativ næring i næringen. Et dobbeltsidig oppslag i Aftenposten i vinter hadde tittelen «[Rognkjeks er en superhelt](#)». Det blir i denne artikkelen pekt på rognkjeksens unike egenskaper og evne til å fjerne lus på en miljøvennlig måte og uten bruk av kjemikalier.

Det artikkelen ikke tar opp, er det faktum at en lang rekke sykdomstilstander er påvist hos rognkjeks (og leppefisk) og dødeligheten (eller «svinnet») i løpet av produksjonsperioden er nær 100 prosent.

Vi kan altså trygt fastslå at jobben som rensefisk i et oppdrettsanlegg må være «[verdens farligste yrke](#)», og at betegnelsen «[Superhelt](#)» heller bør byttes ut med «[Martyr](#)». Det paradoksale i dagens situasjon er altså at vi driver et storstilt oppdrett av arter vi egentlig ikke vil ha, for å holde i sjakk et krepsdyr (lakselus) som vi heller ikke vil ha – for å holde liv i det vi helst vil ha, nemlig godt betalt laks. Her har vi altså etablert et metaproblem som reiser ubehagelige og viktige spørsmål:

- Er det etisk akseptabelt å bruke (altså forbruke) en art for å dyrke frem en godt betalt vare (laks)?
- Hva er det som biologisk og etisk gjør rognkjeks mindreverdig i forhold til laksen?
- Hvis vi er av den oppfatning at 20 prosent dødelighet i lakseoppdrett er for mye, hvorfor skal vi da akseptere nærmere 100 prosent dødelighet på rensefisk?

- Er det etisk forsvarlig å sette ut rognkjeks på lokaliteter der det er overveiende sannsynlig at mesteparten vil dø i løpet av produksjonsperioden?
- Hva gjør en slik aksept med oss som mennesker og som veterinærer som skal ivareta dyrenes velferd og helse?

Hver time dør det mer enn 5000 renseskjell i norske oppdrettsmerder.

7. ANDRE SKADER PÅ MILJØET / UTE AV SYNE – UTE AV SINN

Det er allerede alt for mange oppdrettsanlegg i vårt nærrområde og ettersom de ligger så tett og alle forurensere, skaper de enorme problemer for alt levende i sjøen. Dette underbygges av BT 05.02.21:

«Rundt Bergen har det skjedd store miljøforandringer i flere av fjorddypene. Byfjorden, Sørfjorden ved Osterøy og Raunefjorden har opplevd store endringer. Miksen av mer organisk materiale fra utslipp og mindre innstrømming av oksygenrikt vann forverrer miljøtilstanden. Bare de mest hardføre artene klarer seg.

Når sjøbunnen flere steder er nærmest død, fjorden mangler oksygen og en million regnbueørreter dør, er det ikke rart at lokalpolitikere på Osterøy ønsker å stille langt strengere krav til oppdrettsnæringen enn det noen tidligere har gjort.

Helgens reportasje i BT Magasinet om den syke fjorden viser nok en gang at den gode oppdrettsfisken som havner på middagsbord verden rundt, har en kraftig bismak. Osterfjorden og Sørfjorden rundt Osterøy har fått så store skader at den enkelte steder lider av oksygenmangel. Det stinker råtne egg. Bunndyrfaunaen er kraftig forstyrret.

Det er alarmerende. Oppdrettsnæringen er en viktig næring for Vestlandet og Norge, og regjeringen har en ambisjon om å femdoble produksjonen. Det forsikres at det skal være bærekraftig. Luseproblemet skal løses.»

Det er litt merkelig at når et oppdrettsanlegg slipper ut kloakk tilsvarende en norsk by, så foreligger det ingen krav til rensing. Antakelig skyldes det at den ikke er så godt synlig. Samtidig er det sånn at utslipp av kloakk fra en hytte som bare brukes i deler av året, krever store investeringer til rensing.

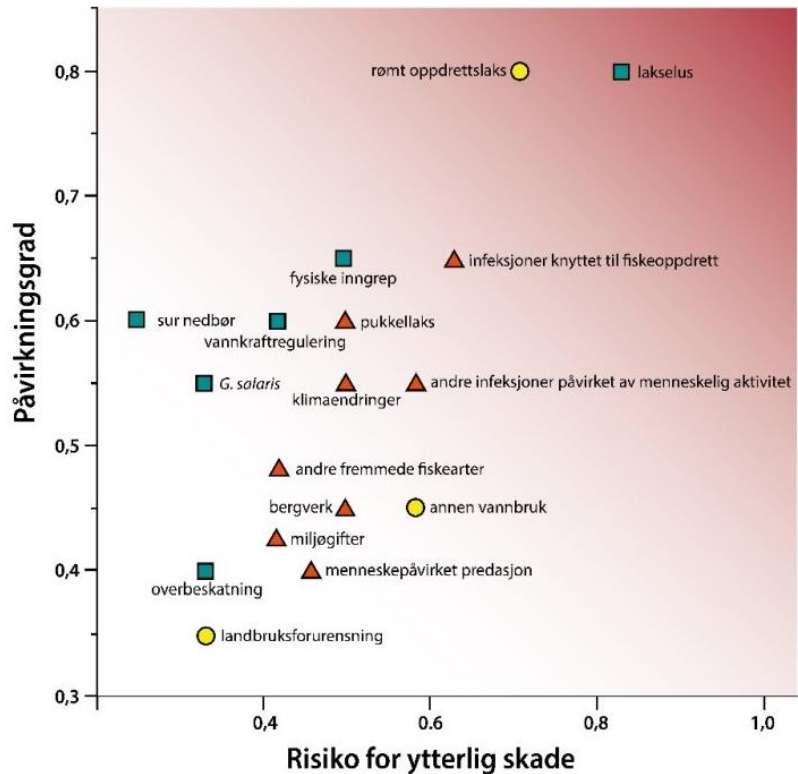
Hele sjøbunnen i Landsvik-området er nå fullstendig død pga. forurensing fra oppdrettsanlegg.

Som det fremgår av figuren, er rømt oppdrettslaks og lakselus de største truslene mot villaksen.

8. ALDRI HAR SÅ FÅ BERIKET SEG PÅ BEKOSTNING AV SÅ MANGE

At det er mye penger for noen få, kan forklare kreativiteten til å få smuglet inn laks i Kina.

«I 2009, året før fredsprisen, sendte Salmar 4530 tonn laks til Kina. Eksporten til Vietnam det samme året var på bare 827 tonn. Så flytter vi oss til 2011, året etter nobelprisutdelingen.

Da blir alt snudd på hodet. Salmar sendte kun 799 tonn til Kina. Eksporten til Vietnam ble mer enn sjudoblet. Til 6350 tonn.» Å hevde at dette er tilfeldige svingninger blir så søkt at det ikke fortjener omtale.

«De sier at fiskeoppdrett er en syklisk næring — at det går opp og ned. Det var i alle fall et av hovedargumentene til Sjømat Norge i kampen mot særskatt på oppdrett.» Av dette tolker jeg at det ikke er en særskatt sånn som det er for olje- og gassnæringen.

Norskfisk.no: «For oss som har overlevd noen vinternetter, har argumentet fortsatt relevans. For de som bare har studert regnskapene til norske oppdrettsselskaper de siste 10 årene, virker det absurd. For uansett hvordan man snur og vender på det; de senere årene har oppdrettsnæringen gått så suser. Pengene har bokstavelig talt flommet inn. Spør man næringens talspersoner om dette vil fortsette, svarer de klokkelig nok at de ikke vet. Spør vi de som betaler nærmere 200 millioner kroner for en standard oppdrettskonsesjon, vil de svare det samme. Men prisene de er villige til å betale sier mer enn alle ord. Norske oppdrettere er optimister. De tror verden stort sett skal fortsette som før, og at det å drive oppdrett av laks og ørret er bortimot det meste lønnsomme man kan drive med i Norge — i dag og i fremtiden.»

Det er lønnsomt for oppdretterne isolert sett – til dels ekstremt lønnsomt. Problemet er at det går utover så mange og påfører både fisk og miljø store lidelser. Det kan rett og slett ikke fortsette. Derfor må Alver kommune nå sette foten ned. Ja – de burde gjøre det på Osterøy også, men led an – sett krav.

Jeg er usikker på om landanlegg er den rette løsningen. Lukkede anlegg til sjøs er også en mulig løsning. Å fortsette å ødelegge havet på denne måten, er i alle fall galt.

Har du forresten lagt merke til at det nesten ikke er rur igjen i skvalpesonen? Ikke? Nei, det skjer så gradvis at man ikke merker det. Det samme gjelder albusneglen vi tidligere fant i skvalpesonen. De har jeg ikke sett på flere år. Og fisketernen er nesten forsvunnet. Så en i 2021.

9. GIFTBRUK ØDELEGGER HELE NÆRINGSKJEDEN

Lakselusen går nå på annen fisk også. Den bør vel da strengt tatt kalles noe annet? Skadelus kanskje. Her har jeg sakset et innlegg om avlusing ved bruk av kjemikalier.

"Industriproduksjonen løser det med kjemikalier som tar skallet på lusa. At de da og tar skallet på **reka, tangsprellen, bunndyr og røddåta** ties det stilt om.

At beitegrunnet for villfisk da reduseres er kanskje bare en fordel for oppdrettsnæringa som konkurrerer om arealene i fjordene. Når maten likevel må tilføres, er livet i fjordene bare et problem.

Her er det myndighetene som svikter. Det er regjeringa som skal utøve vernet for naturmangfoldet, ikke næringa. Det er blitt farlig mye mindre av dyreplankton som er det eneste som gjør planteplankton om til biomasse. Vi er i ferd med å bryte næringskjeden i havet."

Fjordrekene er stort sett utryddet pga. hydrogenperoksid, azamethiphos og deltametrin som brukes til bekjempelse av lakselus. Andre skalldyr som krabber, mister skallet. "Et middel som brukes i badebehandling hadde den mest alvorlige virkningen. Deltametrin (Alphamax®) fortyntet **1:330** var fortsatt dødelige for rekene."

Harald Nesvik, i sin tid Fiskeriminister, bestemte at det var helt greit å slippe giften ut i gyteområdene for skrei etter at giften hadde blitt brukt til avlusning på laksen. Ja, sånt middel som kvinnene bruker til å bleke håret, er helt sikkert noe levende organismer i havet setter stor pris på. Og argumentet er alltid «**det er ikke bevist at det er skadelig**».

«Grenseverdien for innhold av endosulfan i fôr til laksefisk er hevet fra 0,005 mg/kg til 0,05 mg/kg, men den gjelder ikke fôr til andre fiskearter eller andre dyrearter. Dette medfører en mer bærekraftig produksjon av laksefisk i oppdrett, uten at det går ut over folkehelse eller dyrehelse.» Helt sikkert. Og laksen, som i første omgang får giften, spiser jo villig pellets, så da er det helt sikkert et sunt stoff på tross av at det er forbudt i store deler av verden. Merkelig at 20% av laksen dør.

«Jeg ble helt sjokkert. Laksen var dekket av soppangrep, lus og hadde store åpne sår. Det så forjævelig ut, sier Frödin til Svenska Dagbladet (SvD) og fortsetter: Hadde det vært en bonde som hadde behandlet dyrene sine på den måten opppe på land hadde han havnet i fengsel. Frödin sier at han så mer syk enn frisk fisk, men Grieg Seafood mener at han bare så de syke fiskene som hadde kommet opp til overflaten.

Frödins bilder viser laks fra vårt anlegg som dessverre hadde blitt skadet, men de er ikke representative for all laks i merden, hvor de fleste var friske og fine, sier Grieg Seafoods kommunikasjonssjef Kristina Furnes, og mener at 93 prosent av fisken kunne ha blitt solgt som førsteklasses fisk.

(Min kommentar: Og den ser helt fin ut når den er filetert og pakket i cellofan – faktisk førsteklasses!)

En forskergruppe ved universitetssykehuset i Bergen mener dog at norsk oppdrettslaks inneholder farlige nivåer av miljøgifter og at man ikke burde spise fisken. Gravide, barn og ungdommer burde ikke spise oppdrettsfisk fra Norge. Punktum, sier dosent Anne Lise Bjørke Monsen til SvD. Monsen har ledet studier som viser at miljøgiftene i oppdrettslaks kan påvirke hjernens utvikling hos foster, barn og ungdom. Det er for usikkert hvor mye toksiner laksen inneholder og hvordan disse stoffene påvirker, sier hun.

Tester har vist at oppdrettslaks inneholder pesticidet etoxikin, som har vært forbudt i EU-jordbruk siden 2011. I fiskefôr er det imidlertid fortsatt lovlig – EU forbyr middelet først i 2020.»

Vi kan ikke fortsette på denne måten. Norge er helt avhengig av havet. Vi hører stadig om tidligere generasjoner som overlevde på sild og poteter. Vi må nå prøve å ta vare på naturen og stanse de ødeleggende menneskelige inngrep som naturen ikke tåler.

Oppdrettsnæringen er ikke bærekraftig, fôret er ikke kortreist, det er ingenting som minner om noe grønt skifte og det er stor risiko ved alle sider av virksomheten. Totaløkonomien er i beste fall omtvistet – kanskje sågar negativ i et samfunnsøkonomisk perspektiv. På sikt er den garantert negativ.

Oppdrettsanlegg er rett og slett en enorm trussel mot alt naturlig liv i havet.

Vær så snill å si nei til ytterligere oppdrettsanlegg. Kanskje kan dette være vendepunktet og forhåpentligvis kan Alver Kommune bli et forbilde for andre kommuner med tilsvarende problemer. De er det mange av.

Med vennlig hilsen

Eilif Johannesen

10. Kårbøneset Hyttegrend